

Практически инструмент за настояници

Временна закрила за непридружени
деца, бягащи от Украйна

Практически инструмент за настойници

**Временна закрила за непридружени деца,
бягащи от Украйна**

ноември 2022 г.

Текстът е завършен през ноември 2022 г.

Нито Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA), нито Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) или лице, действащо от тяхно име, носят отговорност за евентуалното използване на съдържащата се в настоящата публикация информация.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г.

PDF ISBN 978-92-9403-176-1 doi: 10.2847/276424 BZ-07-22-960-BG-N

© Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA), Агенция на Европейския съюз за основните права (FRA), 2022 г.

Снимка на корицата, Valeriy_G, © iStock, 2022 г.

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че е посочен източникът. За използване или възпроизвеждане на снимки или друг материал извън обхвата на авторското право на EUAA трябва да се иска разрешение направо от притежателите на авторското право

Съдържание

Списък на съкращенията	4
Относно тази поредица от практически инструменти.....	5
Настоящият инструмент в областта на временната закрила.....	6
1. Какво означава „временна закрила“?	8
2. Кой са децата, бягащи от Украйна?	11
3. Какво трябва да знаете за временната закрила като настойник?	14
3.1. Какви са правата на дете, ползващо се с временна закрила?.....	14
3.1.1. За всички деца.....	14
3.1.2. Непридружени деца	16
3.1.3. Децата, придружени от настойници, официално определени от украинските органи	19
3.2. Как функционира временната закрила	21
3.3. Каква е връзката между временната закрила и други процедури?.....	23
4. Какво е необходимо да направите като настойник?	27
Приложения.....	32
Допълнителни ресурси	32
4.1. Работен процес на ролята на настойника в контекста на временната закрила	34

Списък на съкращенията

Понятие	Определение
ЕУАА	Агенция на Европейския съюз в областта на убежището
FRA	Агенция на Европейския съюз за основните права
ВКБООН	Върховен комисар на ООН за бежанците
ДВЗ	Директивата за временната закрила — Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 година относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием
Държави членки	Държави — членки на Европейския съюз
Държавите от ЕС+	Държавите — членки на Европейския съюз, и асоциираните към Съюза държави
ЕС	Европейски съюз
КПД	Конвенция за правата на детето
Решение за изпълнение на Съвета	Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета от 4 март 2022 г. за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила

Относно тази поредица от практически инструменти

Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA) и Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) обединиха усилия за разработването на поредица от практически инструменти за настойници на непридружени деца, нуждаещи се от международна закрила. Целта е да се подпомогнат настойниците в ежедневните им задачи и отговорности по време на процедурата за предоставяне на убежище, включително дъблинската процедура и предоставянето на временна закрила. Ето защо в поредицата от практически инструменти се разглеждат следните теми:

- временната закрила,
- въведение в международната закрила,
- редовната процедура за предоставяне на убежище и
- специалните процедури за предоставяне на убежище като дъблинската процедура или процедурите на границата.

Целта на тези практически инструменти е да се даде възможност на настойника по-добре да информира и съдейства на децата в процеса, като по този начин им помага да разберат по-добре целесъобразността на съответните стъпки. По този начин ще бъдат подобро пълноценното участие на детето и способността му да взема информирани решения.

Добре функциониращите системи за настойничество са от съществено значение за насърчаване съблюдаването на висшия интерес на детето и правата на децата. Настойниците носят отговорността да гарантират, че правните, социалните, медицинските и психологическите потребности на детето се вземат предвид на всички етапи от конкретната процедура и до намирането на трайно решение за детето.

При подготовката на практическите инструменти EUAA и FRA се консултираха с [Европейската мрежа на институциите настойничеството](#) посредством бърза оценка на потребностите, за да определят целите и темите, обхванати от практическите инструменти.

Поредицата включва няколко брошури, диаграми и плакати и може да се адаптира към националния контекст, в който настойниците и децата действат съвместно. Поради това са включени полета, които могат да бъдат редактирани.

Предвид целевата група на тази поредица, инструментите се основават на наръчника на FRA и Европейската комисия ⁽¹⁾ относно настойничеството и са съгласувани с модулите на FRA за обучение на настойници ⁽²⁾.

Настоящият инструмент в областта на временната закрила

Настоящият инструмент е съсредоточен върху темата за временната закрила. Това е първият материал от поредицата, предназначена за настойници. Той има за цел да подпомогне настойниците, определени от държава — членка на ЕС, да предоставят подкрепа на разселени деца от Украйна при регистрирането им за временна закрила и упражняване на правата им.

Инструментът е структуриран в четири части:

1. Какво означава „временна закрила“?

Обзор на закрилата и правата, определени в Директивата за временната закрила.

2. Кои са децата, бягащи от Украйна?

В тази глава са представени най-често срещаните случаи на деца, пристигащи от Украйна в ЕС.

3. Какво трябва да знаете за временната закрила като настойник

Акцентът в тази глава е върху правата на деца, ползващи се с временна закрила, върху регистрацията за временна закрила или друг правен статут, с който могат да се ползват децата и който може да бъде проучен като възможност.

4. Какво трябва да знаете за временната закрила като настойник

В тази глава се разглеждат произтичащите от временната закрила последици върху ежедневните ви задачи и как трябва да се прилагат гаранциите в този контекст.

Ще намерите и две приложения с:

- а) **Допълнителни ресурси** с хипервръзки към допълнителна информация относно временната закрила.

⁽¹⁾ FRA и Европейската комисия, *Настойничество над деца, лишени от родителски грижи — Наръчник за укрепване на системите за настойничество, за да отговарят на специфичните потребности на децата — жертви на трафик*, 30 юни 2014 г.

⁽²⁾ Уебсайтът на FRA за електронно обучение е достъпен на адрес: <https://e-learning.fra.europa.eu/>

- b) **Работен процес** за визуализиране на основните задачи на функциите ви в различните етапи от процедурата за предоставяне на временна закрила.

Накрая в инструмента се съдържат два вида допълнителни функции:

- **Сините полета** дават възможност за редактиране и могат да бъдат попълнени със специфична за конкретната държава информация.
- **Полета със съвети**, в които могат да се намерят полезни практики или съвети за ежедневната работа.

1. Какво означава „временна закрила“?

Временната закрила е извънредна мярка за предоставяне на незабавна и временна закрила в случай на масов приток на разселени лица от държави извън ЕС, които не могат да се върнат в държавата си на произход. Правното основание се съдържа в директивата за временната закрила (ДВЗ) — Директива 2001/55/ЕО на Съвета ⁽³⁾, приета след конфликтите в бивша Югославия от 2001 г., но приведена в действие за първи път през март 2022 г. след военното нашествие на Русия в Украйна.

В ДВЗ се определят редица права за лицата, на които е предоставена закрила ⁽⁴⁾:

- разрешение за пребиваване за цялото времетраене на закрилата (която може да е с продължителност от една до три години);
- подходяща информация относно временната закрила;
- достъп до заетост под условието на приложимите за професията правила и на националните политики за пазара на труда, и общите условия за наемане на работа;
- достъп до подходящо настаняване или жилищно настаняване;
- достъп до социални грижи или средства за издръжка, ако е необходимо;
- достъп до медицински грижи;
- достъп до образование за децата;
- дейности като образователни възможности за възрастни, професионално обучение и практическо обучение на работното място;
- възможности за събиране на семействата при определени обстоятелства;
- гаранции за достъп до процедурата за предоставяне на убежище;
- достъп до банкови услуги, например откриване на основна банкова сметка;
- преместване в друга държава от ЕС преди издаването на разрешение за пребиваване;
- свободно движение в държавите от ЕС (различни от държавата членка на пребиваване) в продължение на 90 дни в рамките на 180-дневен период след издаването на разрешение за пребиваване в приемащата държава от ЕС

ДВЗ беше приведена в действие, за да се даде възможност на бягащите от Украйна лица да кандидатстват за временна закрила и да имат незабавен достъп до закрила

⁽³⁾ [Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 година](#) относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием, (20.7.2001 г., ОВ L 2125).

⁽⁴⁾ Вж. уебсайта на Европейската комисия относно временната закрила, който може е достъпен тук: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en

в ЕС. С Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета от 4 март 2022 г. се определят следните категории разселени лица (член 2, параграф 1):

- украински граждани и техните семейства;
- лица без гражданство и граждани на трети държави, различни от Украйна, които се ползват от международна закрила или равностойна национална закрила, както и техните семейства.

Освен това държавите членки трябва да прилагат временна закрила или адекватна закрила съгласно националното си право по отношение на лица без гражданство и граждани на трети държави, различни от Украйна, които притежават разрешение за постоянно пребиваване, издадено в Украйна преди 24 февруари 2022 г., и които не са в състояние да се завърнат при безопасни и трайни условия в своята държава или регион на произход.

Държавите членки могат да разширяват обхвата на временната закрила и за други категории, поради което може да има и други разселени лица от Украйна, които да се ползват от временна закрила във вашата страна ⁽⁵⁾.

Допълнителни категории лица, ползващи се със закрила в държавата ви

Проверете в националното си законодателство дали има допълнителни групи лица, които могат да се ползват от временна закрила. Можете да използвате следните ресурси, за да научите повече:

- Страницата на платформата на EUAA [Who is Who](#) (Кой кой е) относно временната закрила
- Уебстраницата [„Солидарност на ЕС с Украйна“](#)
- [Преглед](#) на FRA на националното законодателство за прилагане на директивата за временната закрила в избрани държави членки.

Освен това лицата, които имат право на временна закрила, имат право да отправят и подадат молба за международна закрила (убежище) или да подадат молба за признаване на статут на лице без гражданство, когато съществува процедура за определяне на липсата на гражданство.

⁽⁵⁾ Член 7, параграф 1 от ДВЗ.

Съвет

Вижте [информационната страница на Европейската комисия за хората, бягащи от войната в Украйна](#). Тя е достъпна на английски, украински и руски език и предоставя подробна информация за правата, както и информация за връзка със съответните органи във всички държави членки.

2. Кой са децата, бягащи от Украйна?

Много от разселените лица от Украйна са деца, обикновено придружени от един родител, членове на семейството или пълнолетни роднини, или полагащи грижи за тях лица или настойници от украински институции. Поради това за някои от тях може да бъде сметено, че са непридружени деца, докато други са придружени.

Непридружени деца, включително разделени от семействата им деца

В рамките на временната закрила пристигащи от Украйна деца се разглеждат като **непридружени**, когато пристигат на територията на ЕС, непридружени от възрастно лице, отговарящо за тях по силата на закон или обичай, и доколкото те не се намират под грижите на такова лице, или деца, оставени без придружител, след като са влезли в територията на държавата членка ⁽⁶⁾.

Непридружените деца могат да включват деца, които са **разделени** от семействата си, т.е. придружавани от роднини или познати възрастни (без роднинска връзка). В някои случаи родителите може да са упълномощили ⁽⁷⁾ други пълнолетни лица да пътуват с детето и/или да му предоставят временни грижи. Например такъв може да е случаят с майка украинка, която пътува със собствените си деца и децата на друго семейство. Някои от тези деца може да пристигнат без родители или поели отговорност за тях възрастни и може да им бъде определен настойник.

Разселените деца от Украйна, които попадат в обхвата на решението за изпълнение на Съвета ⁽⁸⁾, имат право на закрила, грижи и достъп до всички основни права веднага след пристигането си в ЕС. Ефективният достъп до всички права и гаранциите изисква органите да бъдат известени за присъствието на детето възможно най-скоро. Децата, които не попадат в обхвата на решението за изпълнение на Съвета, може да попадат в обхвата на други режими за закрила на национално или регионално равнище, при които се изисква да бъде направена оценка на техния висш интерес и принципите на забрана за връщане.

Важно е да се определи въз основа на конкретните обстоятелства във всеки отделен случай дали придружаващото пълнолетно лице е подходящо да упражнява само всекидневните грижи или също така и родителската отговорност, вследствие на което детето няма да се счита за непридружено.

Когато децата пристигат с възрастни, които не притежават документи, удостоверяващи техните отговорности по временно настойничество, компетентните органи на вашата

⁽⁶⁾ Член 2, буква е) от ДВЗ

⁽⁷⁾ Съвет на нотариусите на Европейския съюз, *Tools for Cross-Border Notarial Practice – cross-check Ukrainian children* (Инструменти за трансгранична нотариална практика – насрещна проверка на украинските деца).

⁽⁸⁾ [Решение за изпълнение \(ЕС\) 2022/382 на Съвета от 4 март 2022 г. за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила](#) (ОВ L 71, 4.3.2022 г.).

държава могат да решат, че е в интерес на детето придружаващото пълнолетно лице да се определи за настойник на детето, както това е уредено в ДВЗ. В другия случай придружаващото пълнолетно лице може да се счита за отговорно за всекидневните грижи и да бъде определен местен настойник, който да съдейства на детето и/или придружаващото пълнолетно лице в националните процедури и в достъпа до национални услуги.

Оценка на пригодността на придружаващо пълнолетно лице да стане настойник, когато не притежава решение за настойничество от Украйна

Проверете в националното си законодателство кой е отговорният орган за оценка на дееспособността и пригодността на придружаващо пълнолетно лице да действа като настойник или да стане настойник на детето и каква е процедурата.

Деца, придружени от настойник, определен от компетентните украински органи

В случая на Украйна има две други категории деца, придружени от настойник, определен от компетентните украински органи. Следователно от правна гледна точка тези деца са придружени деца, но също така се нуждаят от допълнителна закрила и подкрепа от националната система за закрила на детето.

Тези две категории са ⁹⁾:

- деца, които са живели в украински институции и които често пристигат в ЕС с групи и придружени от настойник, определен от компетентните украински органи;
- деца, които пристигат в ЕС придружени от настойник, определен от компетентните украински органи.

В зависимост от индивидуалното положение на детето и на настойника, определен в Украйна, е възможно да са необходими подкрепа и контрол от страна на службите за закрила на детето в приемащата държава, в допълнение към настойничеството, възложено на настойника. Тази подкрепа може да се състои от:

- регистриране на децата в системата за закрила на детето и наблюдение на тяхното положение;
- преразглеждане на условията за настаняване или полагане на грижи;
- помощ по практически аспекти за осигуряване на достъп до училище, здравеопазване и др. Такива могат да бъдат например подпомагането на разбирането и попълването на административни формуляри;

⁹⁾ Европейска комисия, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care* (Непридружени и разделени от семействата им деца, бягащи от войната в Украйна — често задавани въпроси относно регистрацията, приемането и грижите), 2022 г.

- осигуряване на достъп до механизми за подаване на жалби за децата и за техните настойници, определени в Украйна.
- проверка дали се нуждаят от местен „помощен“ настойник или законен представител за определени процедури.

3. Какво трябва да знаете за временната закрила като настойник?

Като настойник е от съществено значение да знаете:

- дали детето се нуждае от временна закрила;
- правата на децата като цяло и допълнителните права на непридружените и разделените от семействата им деца;
- как да регистрирате дете за временна закрила в приемащата държава;
- други правни възможности, с които разполагат децата, които биха могли да бъдат от значение, като международна закрила, закрила в случай на жертви на трафик, закрила поради възрастта им, специална закрила в случаи на домашно насилие и др.;
- как да се получи достъп до правна помощ, за да се определи най-подходящият път за уреждане на престоя на детето.

3.1. Какви са правата на дете, ползващо се с временна закрила?

3.1.1. За всички деца

Всички деца, включително тези, които бягат от Украйна, имат всички права, определени в Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД) ⁽¹⁰⁾. В ДВЗ се определят конкретни задължения на държавите членки за защита на децата, а Европейската комисия издаде препоръки за тяхното изпълнение ⁽¹¹⁾.

В ДВЗ се припомня, че всички решения, взети по отношение на деца, трябва да се основават на **принципа на висшия интерес на детето** в съответствие с КПД ⁽¹²⁾ и Хартата на основните права на ЕС. ⁽¹³⁾.

Всички, които работят с деца, са задължени да правят **оценка** на индивидуалното положение на детето и неговите потребности.

⁽¹⁰⁾ Общо събрание на ООН, [Конвенция за правата на детето](#), 20 ноември 1989 г., Обединени нации, Сборник договори, т. 1577.

⁽¹¹⁾ [Съобщение на Комисията](#) за оперативни насоки за прилагането на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила (ОВ С 126 I/01, 21.3.2022 г.)

⁽¹²⁾ Както е посочено в член 3, параграф 1 от КПД.

⁽¹³⁾ Европейски съюз, [Харта на основните права на Европейския съюз](#), 26 октомври 2012 г., 2012/С 326/02, член 24.

Децата трябва да получават **информация** за приложимите спрямо тях процедури на език, който разбират.

Мнението на детето трябва да бъде изслушвано и да му се отдава дължимото значение при вземането на решения, засягащи детето, в зависимост от възрастта и зрелостта на детето.

Интегрираните мерки за закрила на децата са гаранция, че децата заемат централно място в тях. Такива мерки осигуряват също и координацията между съответните органи в различните процедури, в които участват деца.

Разселените деца от Украйна имат непосредствено право на достъп до **образователната система** при еднакви условия като гражданите на държавите членки и на ЕС. На практика това означава, че те следва да имат достъп до националната образователна система веднага щом това стане практически възможно и ясно, че децата отговарят на условията за временна закрила и могат да се включат в предлаганите курсове и дейности при подходящи условия. Това е в сила:

- дори когато процедурата за издаване на разрешение за пребиваване все още не е приключила;
- за непридружени деца, дори когато процедурите за определяне на настойник/представител и за определяне на вида на грижите все още са в ход или докато детето е във временно настаняване.

Когато съществува законно право на **образование** и грижи в ранна детска възраст или когато последното е задължително, следва да се осигури достъп до него за децата, на които е предоставена временна закрила, при същите условия, както за гражданите на съответната държава.

Следва да се вземат предвид документи, доказващи придобитото в Украйна ниво на образование (напр. завършено средно образование, ниво A1 на английски език, украински онлайн платформи и др.).

Европейската комисия препоръчва за децата да се предоставят **помощни мерки**, например подготвителни курсове, за да се улесни достъпът им до образователната система и участието им в нея ⁽¹⁴⁾. Такива помощни мерки включват подкрепа за придобиването на познания по езика на приемащата държава (в рамките на общообразователната система или чрез подготвителни курсове, водещи до бърз преход към редовно обучение), оценка на нивото на компетентност на учениците, предоставяне на насоки на учениците и родителите относно приемащата държава, психологическа подкрепа и подкрепа за учителите и други специалисти.

⁽¹⁴⁾ Европейска комисия, Генерална дирекция „Образование, младеж, спорт и култура“, [Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: considerations, key principles and practices for the school year 2022-2023](#) (Подкрепа за приобщаването на разселените деца от Украйна в образованието: съображения, основни принципи и практики за учебната 2022–2023 г.), Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г.

Деца трябва да имат **достъп до здравни грижи**, включително грижи за профилактика и за психичното здраве, както и до психосоциална помощ. Възможно е децата, пристигащи във вашата страна, да страдат от проблеми с физическото или психичното здраве или от психологически стрес поради последиците от конфликта и следователно може да се нуждаят от специални грижи. На тези деца следва да се гарантират периодични и специализирани здравни грижи при еднакви условия както за децата в съответната държава.

Органите следва да предоставят на децата **съобразена с възрастта информация** относно положението им, техните права и наличните процедури и услуги. Органите следва също да гарантират, че всички специалисти, работещи с деца, включително граничните служители, са **подходящо обучени** и че **се включват специалисти в областта на закрилата на детето**, когато е необходимо ¹⁵⁾.

3.1.2. Непридружени деца

В допълнение към горепосочените права непридружените деца имат специфични потребности от закрила и следователно разполагат с допълнителни права и гаранции. Временната закрила гарантира пълна закрила и бърз достъп до следните права за непридружените деца.

Представителство

Определянето на настойник/представител следва да се извърши възможно най-скоро. Това може да стане чрез определяне на временен настойник, докато се чака определянето на постоянен такъв, или чрез определяне на организация, отговаряща за грижите и благосъстоянието на децата, или чрез друго подходящо представителство. Европейската комисия ⁽¹⁶⁾ счита, че задължително изискване за целите на „подходящото представителство“ е то да бъде съобразено със специфичните нужди на децата, и по-специално да извършва оценка за висшия интерес на детето и да действа в интерес на детето.

Настойниците или представителите трябва да притежават необходимия експертен опит в областта на грижите за деца, за да се гарантира, че висшият интерес на детето е защитен. Представителството може да бъде възложено само на лица, за които няма вписани в регистрите за съдимост осъдителни присъди за извършени престъпления, свързани с деца („проучване“) ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ [Оперативни насоки](#) за прилагането на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила (2022/C 126 I/01).

⁽¹⁶⁾ Европейска комисия, [Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care](#) (Непридружени и разделени от семействата им деца, бягащи от войната в Украйна — често задавани въпроси относно регистрацията, приемането и грижите), 2022 г.

⁽¹⁷⁾ На основание член 10 от [Директива 2011/93/ЕС](#) на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно борбата със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография и за замяна на Рамково решение 2004/68/ПВР на Съвета (ОВ L 335/1, 17.12.2011 г.).

Сред непридружените деца, пристигащи от Украйна, има и пътуващи деца, за които се грижат роднини или приятели на семейството, но без официално да са определени за настойници. Органите за закрила на детето следва да бъдат информирани за тези деца, за да могат да направят оценка на необходимата подкрепа. Това би могло да включва определянето на придружаващото пълнолетно лице за законен настойник, като същевременно се определи местен „помощен“ настойник, който да му помага да изпълнява задачите си. Друга алтернатива би могло да бъде определянето на законен настойник от приемащата държава, като същевременно грижите се поверяват на придружаващото пълнолетно лице. Решението следва да бъде взето съобразно с висшия интерес на детето.

Издирване и събиране на семейства

Органите трябва да започнат възможно най-скоро процедурите за издирване и идентифициране на членовете на семейството на детето, които може да пребивават другаде. Ако са установени членовете на семейството, да започнат възможно най-скоро процедурите за събиране на детето с членовете на семейството, ако това е в интерес на детето.

Членовете на семейството се определят в член 15 от ДВЗ като:

- семейното ядро на детето: родителите на детето и братята и сестрите или, ако децата са със собствено семейство, съпругът/партньорът и децата им.
- близки роднини, които са живели заедно като част от семейната единица по времето на събитията, довели до масовото навлизане, и които са били изцяло или в значителна степен зависими от ползващият се от временна закрила по това време.

Непридружените деца с членове на семейството, които се ползват от временна закрила в друга държава членка, следва да бъдат събрани (в съответствие с членове 15 и 26 от ДВЗ), като се вземе предвид мнението на детето, в зависимост от неговата възраст и зрялост, както и висшият интерес на детето.

Освен това непридружените деца, пристигащи от Украйна, които имат членове на семейството в друга държава членка съгласно различен правен режим, също могат да бъдат събрани с тях в съответствие с други инструменти на правото на ЕС (например

Директива 2003/86/ЕО ⁽¹⁸⁾, Директива 2004/38/ЕО ⁽¹⁹⁾, Регламент (ЕС) N° 604/2013⁽²⁰⁾, когато е приложимо, или въз основа на националното право ⁽²¹⁾.

Подходящо настаняване

В ДВЗ ⁽²²⁾ се определя изискването органите да настаняват непридружени деца:

- a) при възрастни роднини;
- b) в семейства за отглеждане;
- c) в приемни центрове, разполагащи със специални условия за непълнолетни или друго настаняване, подходящо за непълнолетни;
- d) или при лицето, което е полагало грижи за детето по време на изселването.

Доколкото е възможно, братята и сестрите и членовете на семейството трябва да бъдат заедно, като се вземат предвид висшият интерес на съответното дете и мнението на детето с оглед на неговата възраст и зрялост.

Когато са налице алтернативи на институционализираните грижи, напр. приемни семейства или грижи в общността, условия за полусамостоятелен начин на живот за юноши на възраст над 16 години и т.н., на тях следва да се отдава приоритет.

На приемните семейства и общностите/организациите, на които съгласно националното право е поверено полагането на грижи за непридружени деца, ползващи се от временна закрила, следва също така да се предоставят семейни помощи и подкрепа за децата, за които поемат отговорност, както това е предвидено в националното право на приемащата държава.

⁽¹⁸⁾ [Директива 2003/86/ЕО на Съвета](#) от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 3.10.2003 г.)

⁽¹⁹⁾ [Директива 2004/38/ЕО](#) на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) N° 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (текст от значение за ЕИП) (ОВ L 158, 30.4.2004 г.)

⁽²⁰⁾ [Регламент \(ЕС\) N° 604/2013](#) на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (преработен текст), (ОВ L 180, 29.6.2013 г.)

⁽²¹⁾ [Съобщение на Комисията за оперативни насоки](#) за прилагането на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2011/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила (ОВ С 126 I/01, 21.3.2022 г.)

⁽²²⁾ Съгласно член 16, параграф 2 от [Директива 2001/55/ЕО на Съвета](#) от 20 юли 2001 година относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите-членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием (ОВ L 2125, 20.7.2001 г.)

3.1.3. Деца, придружени от настойници, официално определени от украинските органи

Децата, живели в украински институции, обикновено пристигат в Европа в относително големи групи, често придружени от настойници и/или социални работници и/или учители от същата украинска институция, в която са пребивавали. Някои от децата може да имат физически и/или умствени увреждания и да се нуждаят от специални грижи.

Органите трябва да работят за намирането на подходящи решения за полагане на грижи в рамките на общността и алтернативни грижи за тези групи деца, напр. по-малки групи от 5–6 деца биха могли да бъдат подпомагани от различни специалисти и настанени заедно в близост до другите групи, така че да могат да останат във връзка помежду си. Алтернативните решения за полагане на грижи следва да осигурят добър баланс между необходимостта от запазване на връзките между членовете на групата и предоставянето на висококачествени грижи в съответствие с процеса на деинституционализация, принципа на висшия интерес на детето и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания ⁽²³⁾.

Друг сходен донякъде случай е на деца, пристигащи с приятели или членове на семейството, на които компетентните украински органи официално са определили настойник, преди да напуснат Украйна. Възможно е определените в Украйна настойници, които също са разселени лица, да се нуждаят от подкрепа в два аспекта.

Признаване и проверка на украинските актове за определяне на настойничеството

Украйна и всички държави членки са договарящи се държави по Хагската конвенция от 1996 г. за родителската отговорност и закрилата на децата ⁽²⁴⁾. Съгласно член 23, параграф 1 от тази конвенция актът за определяне на настойник се признава автоматично в държавите членки, без да е необходима официална процедура, ако това е в интерес на детето. Автентичността на документите за настойничество за отделни случаи може да бъде проверена също така със съдействието на централните органи, определени съгласно Хагската конвенция от 1996 г., и на украинските консулства. Във всички случаи при споделяне на информация за детето е необходимо да се имат предвид аспектите, свързани с личните данни, и съображенията за безопасност по отношение на индивидуалното положение на детето.

Централните органи могат да съдействат за получаване на доказателства и разяснения от украинските органи във връзка с положението на непридружените деца (чрез определяне на местонахождението и установяване на връзка с родителите в Украйна,

⁽²³⁾ Европейска комисия, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care* (Непридружени и разделени от семействата им деца, бягащи от войната в Украйна — често задавани въпроси относно регистрацията, приемането и грижите), 2022 г. Общо събрание на ООН, [Конвенция за правата на хората с увреждания: резолюция/приета от Общото събрание](#) на 24 януари 2007 г., A/RES/61/106.

⁽²⁴⁾ Хагска конференция по международно частно право, [Конвенция](#) за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, сключена на 19 октомври 1996 г.

издирване на семействата, документация и др.). Освен това централните органи, определени съгласно Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета ⁽²⁵⁾, могат да окажат съдействие в случаи, когато се търси информация или е необходимо съдебно сътрудничество между държавите членки. Това може да се случи например, когато дете, което е било настанено в една държава членка, има братя и сестри в друга държава членка и е необходима информация или се обмисля прехвърляне на детето.

Съвет

- Координатите за връзка с централния орган на вашата държава можете да намерите тук: <https://www.hcch.net/en/states/authorities>
- Европейската съдебна мрежа предоставя допълнителна информация относно европейските и международните инструменти във връзка с децата — бежанци от Украйна, в информационен документ, достъпен тук: https://e-justice.europa.eu/38593/EN/children_from_ukraine__civil_judicial_cooperation
- Съветът на нотариусите на Европейския съюз е разработил формуляр, който дава възможност на родителите да изразят желанието си по отношение на пътуването на детето им при напускане на Украйна и упражняването на родителската отговорност, който може да бъде намерен тук: <https://enn-rne.eu/crossCheckUkrainianChildren>

Подкрепа за настойниците, определени от украинските органи, при ориентирането им в националната система

Както беше посочено по-горе, възможно е настойници от Украйна да оказват подкрепа на непридружени и разделени от семействата им деца, за които са отговоряли отпреди напускането им на Украйна в институции или като приемни семейства там. Някои пълнолетни придружители на деца може да са станали техни настойници по силата на разселването им и да са официално определени като такива.

Тъй като самите те са разселени лица, тези настойници може да се нуждаят от допълнителна и извънредна подкрепа, за да се ориентират в процедурите и да се сдобият с необходимото равнище на социално-икономическа самостоятелност, особено когато отговарят и за предоставянето на всекидневни грижи за детето (децата). Освен това някои от тях не са професионални настойници и имат малко опит и квалификации във връзка с изпълнението на функциите на настойника. В този контекст е много важно да се намерят начини за подпомагане на настойниците при изпълнението на техните задачи по настойничество.

⁽²⁵⁾ Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца (преработен текст).

Някои държави са разработили нови форми на подкрепа за настойници, определени за такива в Украйна, или за допълнителна подкрепа на децата под тяхна грижа. По-долу са посочени няколко примера ⁽²⁶⁾:

- няколко италиански съдилища за малолетни и непълнолетни лица понякога са определяли местни пълномощници *protutori* (подкрепящи настойници), които да помагат на настойник или лице, полагащо грижи, от Украйна;
- Нидерландия е възложила на националния си орган по настойничество Nidos да отговаря за временното/допълнителното настойничество за деца с настойници, определени в Украйна, с цел подкрепа при изпълнението на техните функции;
- в Белгия се разглежда възможността за „облекчено“ настойничество, т.е. система, при която местен настойник подпомага украинския настойник (и следователно поема по-леки задачи от пълното настойничество, в резултат на което може да обслужва и повече деца).

Съвет

Набор от добри практики, предлагани на украинските настойници в целия Европейски съюз, може да бъде намерен в Европейска мрежа на институциите за настойничество и попечителство ⁽²⁷⁾.

3.2. Как функционира временната закрила

Децата имат право на закрила, пълни грижи и достъп до всички основни права веднага след пристигането си във вашата страна. Това е особено важно, когато регистрацията за временна закрила на дете трябва да се извърши от родител/настойник/представител, но определянето или признаването на настойника/представителя предстои.

Регистрацията на непридружени и разделени от семействата им деца не се ограничава само до регистрацията за временна закрила, но включва също регистрацията на границата при влизане в приемащата държава и регистрацията в органите за закрила на детето в приемащата държава.

Не всички органи за закрила на детето водят регистър на децата под тяхна закрила, поради което е необходимо своевременно насочване към службите за закрила на

⁽²⁶⁾ Европейска комисия, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care* (Непридружени и разделени от семействата им деца, бягащи от войната в Украйна — често задавани въпроси относно регистрацията, приемането и грижите), 2022 г.

⁽²⁷⁾ Европейска мрежа на институциите за настойничество и попечителство *Spotlight on practices regarding guardianship for unaccompanied and separated children arriving in the EU from Ukraine* („Практики относно настойничеството на непридружени и разделени от семействата им деца, пристигащи в ЕС от Украйна“), последна актуализация: 21 юли 2022 г.

детето, за да се активира закрилата на детето и наблюдението на положението на децата, и дори да се започнат процедури за определяне на настойник.

Регистрацията в службите за закрила на детето е отделна стъпка от регистрацията за временна закрила. По отношение на децата временната закрила добавя специфичен набор от права и бърз достъп до услуги. Поради това е от съществено значение децата да бъдат регистрирани за временна закрила възможно най-скоро.

Регистрация за временна закрила

Органите трябва да регистрират личните данни на детето:

- име;
- националност или липса на гражданство;
- датата и мястото на раждане;
- семейно положение;
- родствена връзка;
- може да бъде поискана и снимка, пръстови отпечатащи и подпис.

В случай на разделено от семейството му дете данните следва да включват и информация за възрастното лице, което придружава детето.

В случай на непридружено дете органите трябва да определят настойници/представители във възможно най-кратък срок. Това може да включва определяне на временен настойник до назначаването на постоянен такъв или осигуряване на представителство от организация, която отговаря за грижите и благосъстоянието на децата, или друго подходящо представителство.

Когато информацията за регистрираното дете трябва да бъде предадена на други държави членки (напр. в случай на събиране на семейството), тези данни могат да се обменят чрез DubliNet — електронна мрежа, използвана за предаване на информация между националните органи, създадена съгласно Регламент (ЕС) N° 604/2013 ⁽²⁸⁾.

След регистрирането за временна закрила, органите потвърждават, че детето се ползва от временна закрила и издават разрешение за пребиваване за срока на закрилата, определен на една година и подлежащ на подновяване.

⁽²⁸⁾ Европейска комисия, „Transmission of asylum applications between member states - DubliNet now operational“. (Предаване на молби за убежище между държавите членки — DubliNet вече функционира), Брюксел, IP/03/1271, 19 септември 2003 г.

Регистрация за временна закрила във вашата държава

Проверете в националното си законодателство как става регистрацията за временна закрила във вашата държава. Ползена информация може да бъде намерена на платформата на EUAA Who is Who тук:

<https://whoiswho.euaa.europa.eu/Pages/Temporary-protection.aspx>

3.3. Каква е връзката между временната закрила и други процедури?

Мерки за борба с трафика на хора и предотвратяване на изчезването на деца

За децата и непридружените деца има особено висок риск от трафик.

По-голямата част от лицата, бягащи от Украйна, са жени и деца ⁽²⁹⁾. При извършването на всякакви действия, предприемани от длъжностни лица и специалисти, включително от вас в качеството ви на настойник, е необходимо да се прилага подход, основан на пола и правата на детето.

Децата следва да могат да бъдат проследявани от момента, в който напуснат Украйна, до този на пристигането им в държавата на местоназначение. Вашето задължение като настойник е да гарантирате, че децата са регистрирани в държавата на настоящия им престой или пребиваване. Непридружените деца следва да бъдат регистрирани в органите за закрила на детето в държавите на местоназначение, за да започнат възможно най-скоро процедури за настаняване в специализирана институция и настойничество.

Сътрудничеството и участието на международни организации и организации на гражданското общество с експертен опит в областта на закрилата на детето ще улеснят достъпа на децата до подходящи услуги и подкрепа.

Непридружените деца и децата, евакуирани от институции, са изложени също така на конкретен риск да бъдат експлоатирани от трафиканти. Също толкова важно е да се обърне специално внимание на по-високия риск от трафик при деца с увреждания или с други специални потребности ⁽³⁰⁾.

⁽²⁹⁾ Евростат, [‘Ukrainians granted temporary protection in July’](#) („Украинци, на които е предоставена временна закрила през юли“), 9 юли 2022 г.

⁽³⁰⁾ Европейска комисия, [A Common Anti-Trafficking Plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine – Under the lead of the EU Anti-trafficking Coordinator](#) (Общ план за борба с трафика на хора за справяне с рисковете от трафика на хора и подкрепа на потенциалните жертви сред бягащите от войната в Украйна — под ръководството на координатора на ЕС за борба с трафика на хора), 2022 г.

Съгласно общия план за действие на Европейската комисия за борба с трафика ⁽³¹⁾ мерките за борба с трафика следва да включват:

- извършване на проверки и осигуряване на подходящо проучване на всички пълнолетни, работещи с децата, и по-специално на приемните семейства, съобразно с интереса на детето;
- сесии за повишаване на осведомеността с децата в зависимост от тяхната зрялост и ниво на разбиране;
- обучение за служители, които контактуват с потенциални жертви;
- денонощни горещи линии за помощ.

Като настойник следва да отчитате рисковете както офлайн, например в контекста на предложенията за настаняване при частни лица, така и онлайн, включително в социалните медии и интернет. Когато дете е било обект на трафик, за него са приложими разпоредбите на Директивата на ЕС за борба с трафика на хора ⁽³²⁾.

Когато се представляват разселени непридружени деца, е важно да се направи преглед на мерките за защита, за да се предотврати изчезването на детето.

Съвет

Ако дете изчезне, незабавно сигнализирайте правоприлагащите органи, дайте информация за детето и уведомете горещата линия за изчезнали деца 116 000 (действаща в 31 европейски държави, включително всички държави членки). Можете също така да намерите конкретна за всяка държава информация на уебстраницата „Missing Children Ukraine“ (Изчезнали деца от Украйна) на уебсайта „Missing Children Europe“ (Изчезнали деца от Европа) на следния адрес:

<https://missingchildreneurope.eu/ukraine/>

В случай на изчезване на дете, като настойник трябва да информирате правоприлагащите органи. Освен това националните органи могат да регистрират изчезването в съответните международни и национални бази данни, включително

⁽³¹⁾ Европейска комисия, [A Common Anti-Trafficking Plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine – Under the lead of the EU Anti-trafficking Coordinator](#) (Общ план за борба с трафика на хора за справяне с рисковете от трафика на хора и подкрепа на потенциалните жертви сред бягащите от войната в Украйна — под ръководството на координатора на ЕС за борба с трафика на хора), 2022 г.

⁽³²⁾ [Директива 2011/36/ЕС](#) на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета (ОВ L 101, 15.4.2011 г.).

Шенгенската информационна система (ШИС), създадена с Регламент (ЕС) 2018/1862⁽³³⁾, съобщенията на Интерпол и базата данни на Европол.

Когато има вероятност изчезналото дете да е преминало границите, служителите на правоприлагащите органи следва да подадат сигнал в ШИС⁽³⁴⁾. ШИС позволява на служителите да въвеждат не само „последващи“ сигнали след изчезването на деца, но и „предупредителни“ сигнали за различни ситуации, като например:

- деца, изложени на риск от отвлечане от родител, член на семейството или настойник;
- деца, изложени на риск да бъдат изведени незаконно в чужбина или които трябва да бъдат възпрени от пътуване от съображения за собствената им защита срещу трафик или срещу това да бъдат принудени да участват активно във военни действия.

Международна закрила

Децата, на които е предоставена временна закрила, и тези, за които не са приложими разпоредбите на ДВЗ, имат право да кандидатстват за международна закрила по всяко време.

Задължението на настойника е да осигури правна помощ и качествено правно съдействие, за да помогне и съдейства на детето да реши кой законен път е в негов висш интерес. Понякога, в зависимост от индивидуалното положение на всяко дете, подаването на молба за убежище може да е в негов висш интерес. В този случай настойникът следва да съдейства на детето при подаването на молба за международна закрила. Предоставената временна закрила може да бъде временно отложена, докато детето има статут и права на кандидат за международна закрила. Ако в края на разглеждането молбата за международна закрила бъде отхвърлена и текущата временна закрила все още е в сила в ЕС, детето отново ще има статут на временна закрила. Запознайте се с практиката във вашата страна, за да решите дали да препоръчате кандидатстване за международна закрила в допълнение към статута на временна закрила.

Национална закрила на децата

Някои държави са определили други пътища за национална закрила въз основа на националното си законодателство. Когато работите с непридружени деца, следва да сте запознати с всички налични законни пътища, за да сте в състояние да прецените кой от тях е от по-голяма полза за детето, и ако е необходимо, потърсете съвет. Например

³³ [Регламент \(ЕС\) 2018/1862](#) на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 година за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система (ШИС) в областта на полицейското сътрудничество и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, за изменение и отмяна на Решение 2007/533/ПВР на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1986/2006 на Европейския парламент и на Съвета и Решение 2010/261/ЕС на Комисията (ОВ L 312, 7.12.2018 г.).

⁽³⁴⁾ Член 32 от Регламента за ШИС.

непридружено дете може да не отговаря на условията за временна закрила или на критериите за получаване на статут на бежанец, но може да покрива условията за хуманитарна закрила или за получаване на разрешение за престой поради непълнолетната си възраст или във връзка с обучение. Има някои държави, които признават притежавано разрешение за пребиваване в програми за социална интеграция на млади пълнолетни лица, които са били в специализирана институция на службите за закрила на детето, и след навършване на пълнолетие този документ се преобразува в разрешение за пребиваване с цел обучение или работа.

Алтернативни законни пътища във вашата страна

Проверете в националното си законодателство какви са наличните алтернативни законни пътища за деца.

4. Какво е необходимо да направите като настойник?

От решаващо значение за осигуряването на ефективни услуги и надлежно представителство като настойник е да развиете позитивни/доверени отношения с детето. Важно е също така всички други специалисти, работещи с децата, да развиват положителни отношения с детето и със семейството (освен ако няма причини, поради които връзката със семейството не е в интерес на детето).

Разбирането и зачитането на мнението, силните страни, потребностите и целите на детето, е от решаващо значение за развиването на положителна връзка. Тези основани на доверие отношения ще са от помощ за вас и за други органи при вземането на решения, съобразени с висшия интерес на детето.

Даването на възможност на детето да се чувства отговорно чрез включването му в процеса на вземане на решенията ще го насърчи да бъде по-ангажирано.

Съвет

Като настойник можете да подобрите уменията си, за да подкрепяте по-добре детето и да обедините усилията си с други специалисти в областта на закрилата на детето. FRA и Европейската комисия са разработили подробен практически наръчник относно функциите на настойниците на непридружени деца, достъпен на всички езици на ЕС тук: <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care>

В края на 2022 г. на платформата за обучение на FRA на адрес: <https://e-learning.fra.europa.eu/> ще бъде достъпен онлайн курс, разработен от FRA в координация с Европейската мрежа на институциите за настойничество и попечителство.

В контекста на ДВЗ следва да имате предвид следното, особено за непридружените деца.

Защита на висшия интерес на детето чрез участие в оценката и осигуряване на адекватен достъп на децата до процедурите.

Като настойник вие можете да инициирате и насърчите пред компетентните органи извършването на оценка на конкретното положение на детето, което представлявате. Тази оценка следва да включва риска от изчезване на детето през следващите дни, след като то е поставено под ваша грижа. Като настойник трябва да сте запознати и да

знаете как да реагирате, когато децата са били подложени на домашно насилие или малтретиране, включително сексуално насилие. Настояниците следва също така да участват в индивидуалните планове за полагане на грижи, които се адаптират редовно, като се отчитат променящите се потребности на детето.

Тази оценка следва също така да разглежда и проучва всички **възможни законни пътища** за детето, като например временна закрила, международна закрила, признаване на статут на лице без гражданство, или всякаква друга налична национална закрила (напр. разрешение за престой въз основа на непълнолетната му възраст, разрешение за престой в рамките на национална закрила, например от хуманитарни съображения по причини, свързани с обучение или здравословно състояние, специална закрила за жертви на домашно насилие). В зависимост от държавата това може да бъде извършено от настойника или от органите за закрила на детето, или от друг специалист със съдействието на настойника.

Като настойник трябва да помагате за намирането и изпълнението на **трайно решение**. Може да се наложи да обмислите връщането и реинтеграцията на детето в Украйна, след като вече стане безопасно да се направи това. В зависимост от конкретния случай и въз основа на оценка на висшия интерес може да не е възможно връщане в Украйна и/или да е необходимо да се помисли за други трайни решения. Например интеграцията на детето в държавата на пристигане, ако детето е подало молба и му е предоставена международна закрила или друг законен статут на пребиваване; или презаселване в трета държава ⁽³⁵⁾. Спазването на принципа на забрана за връщане следва винаги да се гарантира и на децата трябва да се предоставя подходяща информация и да им се дава възможност да изразят мнението си и да бъдат изслушани.

Упражняване на законно представителство, подпомагане на детето при правни процедури и осигуряване на достъп до правна помощ и правни консултации

→ **Регистрация.** Като настойник трябва да подкрепите детето при регистрацията за временна закрила или при прилагането на други съответни процедури. Може да има случаи в зависимост от обстоятелствата, когато подаването на молба за международна закрила може да е по-добрият вариант за детето. Необходимо е също така да се направи оценка на възможността за събиране на семейството. Настояникът следва да съдейства на детето също и в тази процедура.

→ **Докато трае процедурата за предоставяне на временна закрила** и други правни процедури, като настойник трябва да придружавате детето при посещения в административни служби, както и на евентуални изслушвания и интервюта. Трябва да помагате на детето при уведомяването за решенията, включително за евентуално преместване и/или прехвърляне в друга държава или други трайни решения.

⁽³⁵⁾ Европейска комисия, [План за действие относно непридружени непълнолетни лица \(2010—2014 г.\)](#), COM (2010) 213 final, Брюксел, 6 май 2010 г., стр. 12.

Ако е необходимо можете да поискате правна помощ или консултации, за да разберете и съдействате на детето да получи временна закрила и евентуално да започне процедура по обжалване при нужда.

Като цяло от вас се очаква да действате като защитник на детето и да се застъпвате за спазването на правата му пред различните държавни органи и доставчици на услуги, както и в конкретни процедури.

Улесняване на участието на детето чрез информирането и изслушването му за неговото мнение, и създаване на условия за другите участници да отчитат мнението на детето

За да могат да формират мнението си и да участват активно в процедурата, децата трябва да **получават адекватна информация**. Като настойник трябва да информирате детето за неговите права, наличните услуги и различните процедури, включително конкретните стъпки и възможните резултати от процедурите.

Детето може да не получи адекватна информация или да е разбрало погрешно или забравило. В качеството си на настойник вие носите отговорност да гарантирате, че до детето достига подходяща информация, съобразена с неговите интереси и на език, който то разбира.

Съвет

Предназначената за децата брошура на EUAA във връзка с Директивата за временната закрила може да е полезна за информирането им относно техните права.

Тя е достъпна на различни езици, включително на украински, на следния адрес: <https://euaa.europa.eu/bg/publications/kakvo-tryabva-da-znaesh-za-vremennata-zakrila>

ДВЗ (член 16, параграф 2) също така урежда **правото на детето да бъде изслушано** в контекста на изпълнението на мерки по настаняване. Това право се прилага при всички решения, засягащи детето, включително във връзка с предоставянето на услуги и в контекста на административни и съдебни производства. Децата имат различни нужди да изразяват мнението си и да бъдат изслушани, например някои деца може да са стеснителни или да имат слухови или говорни увреждания, други може да се нуждаят от устен преводач. Някои деца може да са свикнали да формират и изразяват мнение, но за други това може да е по-трудно. Настойникът следва също така да направлява очакванията на детето, тъй като решенията на органите не винаги съответстват на желанията му.

В случай на непридружени деца, бягащи от Украйна, длъжностните лица и доставчиците на услуги трябва да гарантират, че децата имат достъп до устен преводач и че услугите за устен превод отговарят на стандартите за качество. Устните преводачи не следва да се намесват в съдържанието и по същество на разговора, трябва да бъдат безпристрастни и да избягват заплашителния тон към детето. Полът на устния преводач може да е от значение за детето и то следва да бъде попитано за неговите предпочитания, особено когато е жертва на насилие или експлоатация или когато разговорът засяга други чувствителни въпроси. Онлайн/виртуален телефонен устен превод може да е от полза в случаите, когато е необходим бърз достъп и анонимна услуга и когато на местно равнище не са налични услуги за устен превод на украински или други говорими езици.

Гарантиране на безопасността и благосъстоянието на детето

Важна задача е да се идентифицират и да се отговори на специалните потребности на детето, включително чрез насочването му към необходимите услуги както е описано по-долу.

→ **Настаняване.** В ДВЗ (член 16) се определя изискване към държавите членки да осигурят на непридружените деца настаняване и се посочва настаняване при пълнолетни роднини, в семейства за отглеждане, в приемни центрове или при лицето, което е полагало грижи за детето по време на изселването. Като настойник е необходимо да гарантирате, че настаняването на детето е подходящо и че мнението на детето във връзка с настаняването се преценява, както е посочено в член 16, параграф 2. Настойникът също така наблюдава престоя на детето у роднини или при полагащото грижи лице, за да гарантира, че детето е добре. Ако детето пристига с група деца като спортни отбори или от украинска институция, е препоръчително то да може да поддържа близки връзки с тези други членове на групата, като същевременно се избягва реинституционализирането на детето.

→ **Достъп до образование.** В ДВЗ (член 14, параграф 1) се предоставя на лицата под 18-годишна възраст достъп до образователната система при същите условия, като гражданите на приемащата държава членка. Като настойник трябва да се уверите, че е предоставен достъп до качествено образование и че детето е записано в училище. Може да се наложи да съдействате на детето при изпълнението на административни изисквания, напр. за валидиране на предишни образователни степени или дипломи или за улесняване на достъпа до езикови курсове.

→ **Достъп до медицинска или друга помощ.** В ДВЗ (член 13, параграф 4) непридружените деца се посочват като лица, които може да имат специални потребности и следователно да имат право на медицинска или друга помощ. Това може да включва например психологическа подкрепа за деца, станали свидетели на военни престъпления, или услуги за деца — жертви на изнасилване. Като настойник трябва да гарантирате, че детето ще бъде насочено и ще има ефективен достъп до услугите за подкрепа.

→ **Събиране на семейството.** Настойникът следва да насърчава близката връзка с родителите на детето, освен ако има основания да се счита, че това не е в интерес на детето. Когато децата нямат връзка с родителите си или членове на семейството или не знаят тяхното местонахождение, в качеството си на настойник трябва да инициирате или да насърчите органите да започнат издирване на семейството. След като бъде открито семейството, трябва да насърчавате събирането му, след като прецените дали издирването и събирането са в интерес на детето.

Процедурата за събиране на семейството във вашата страна

Проверете в националното си законодателство коя организация отговаря за издирването на членове на семейството във вашата страна и за информацията относно процедурата за събиране на семейството.

Действия като връзка с други специалисти

Като настойник е необходимо да гарантирате, че детето получава всички необходими услуги, напр. правни, социални, здравни, психологически, материални и образователни услуги. За тази цел трябва да поддържате редовно връзка с детето и да действате координирано с други агенции, органи, доставчици на услуги и други лица. Вие сте основното лице за връзка между детето и специалистите, които предоставят грижи и помощ на него. В случая на деца от украински институции това би могло да включва координация с украинския настойник или пълнолетното лице, придружило групата деца в ЕС.

Настойникът следва също така да улеснява връзките и комуникацията на детето с други специалисти, когато е необходимо. Също така трябва да зачитате и защитавате правото на детето да бъде изслушано и да улеснявате участието му във вземането на всички засягащи го решения.

Вашата отговорност като настойник включва също така наблюдение на положението на детето и съдействие на други ангажирани специалисти с цел да се гарантира, че всички предоставяни услуги са адекватни и отговарят на висшия интерес на детето.

Приложения

Допълнителни ресурси

EUAA

Платформата EUAA Who is Who е източник на информация относно основните заинтересовани страни и ролята им в системите за убежище и прием въз основа на националните политики и законодателство, и как това се прилага на практика. Тя включва страница относно временната закрила, която е достъпна на адрес: <https://whoiswho.euaa.europa.eu/Pages/Temporary-protection.aspx>

EASO, [Практическо ръководство на EASO относно висшия интерес на детето в процедурите за предоставяне на убежище](#), 2019 г.

FRA

[Националното законодателство за прилагане на Директивата на ЕС за временна закрила в избрани държави — членки на ЕС](#), октомври 2022 г.; актуализира се редовно.

[Деца, лишени от родителски грижи, открити в държава — членка на ЕС, различна от тяхната собствена — Ръководство за подобряване на закрилата на детето с акцент върху жертвите на трафик](#), 2019 г.

FRA и Европейската комисия, [Настойничество над деца, лишени от родителски грижи — Наръчник за укрепване на системите за настойничество, за да отговарят на специфичните потребности на децата — жертви на трафик](#), 2014 г.

Европейска мрежа на институциите за настойничество и попечителство

[Информация за Украйна — Ресурси и информация относно Украйна](#), последно актуализирана на 7 октомври 2022 г.

Европейска комисия

[Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care](#) (Непридружени и разделени от семействата им деца, бягащи от войната в Украйна — често задавани въпроси относно регистрацията, приемането и грижите), 2022 г.

Уебстраницата „Солидарност на ЕС с Украйна“ с информация за хората, бягащи от войната в Украйна, е достъпна тук: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/index_bg

- Тази уебстраница съдържа ключова информация относно правата във връзка с преминаването на границата и пристигането в държава от ЕС, условията за допустимост за [временна закрила](#) и кандидатстването за международна закрила, както и [правата на пътуване в рамките на Европейския съюз](#).

ВКБООН

[Портал с данни за положението на бежанците от Украйна](#)

Информация за пристигащи от Украйна деца и младежи може да бъде намерена на страниците за помощ на ВКБООН на службите в държави като [Румъния](#), [Словакия](#) и [Полша](#).

УНИЦЕФ

[Guidance for protecting displaced and refugee children in and outside of Ukraine - How authorities and aid workers can help keep children displaced by the war in Ukraine safe from trafficking and other forms of exploitation and abuse](#) (Насоки за защита на разселените деца и децата бежанци във и извън Украйна — Как властите и хуманитарните работници могат да помогнат за предпазване на децата, разселени поради войната в Украйна, от трафик и други форми на експлоатация и насилие), 10 март 2022 г.

МОМ

ИОМ [Platform for Counter-trafficking in humanitarian settings](#) (Платформа на МОМ за борба с трафика на хора в хуманитарни ситуации).

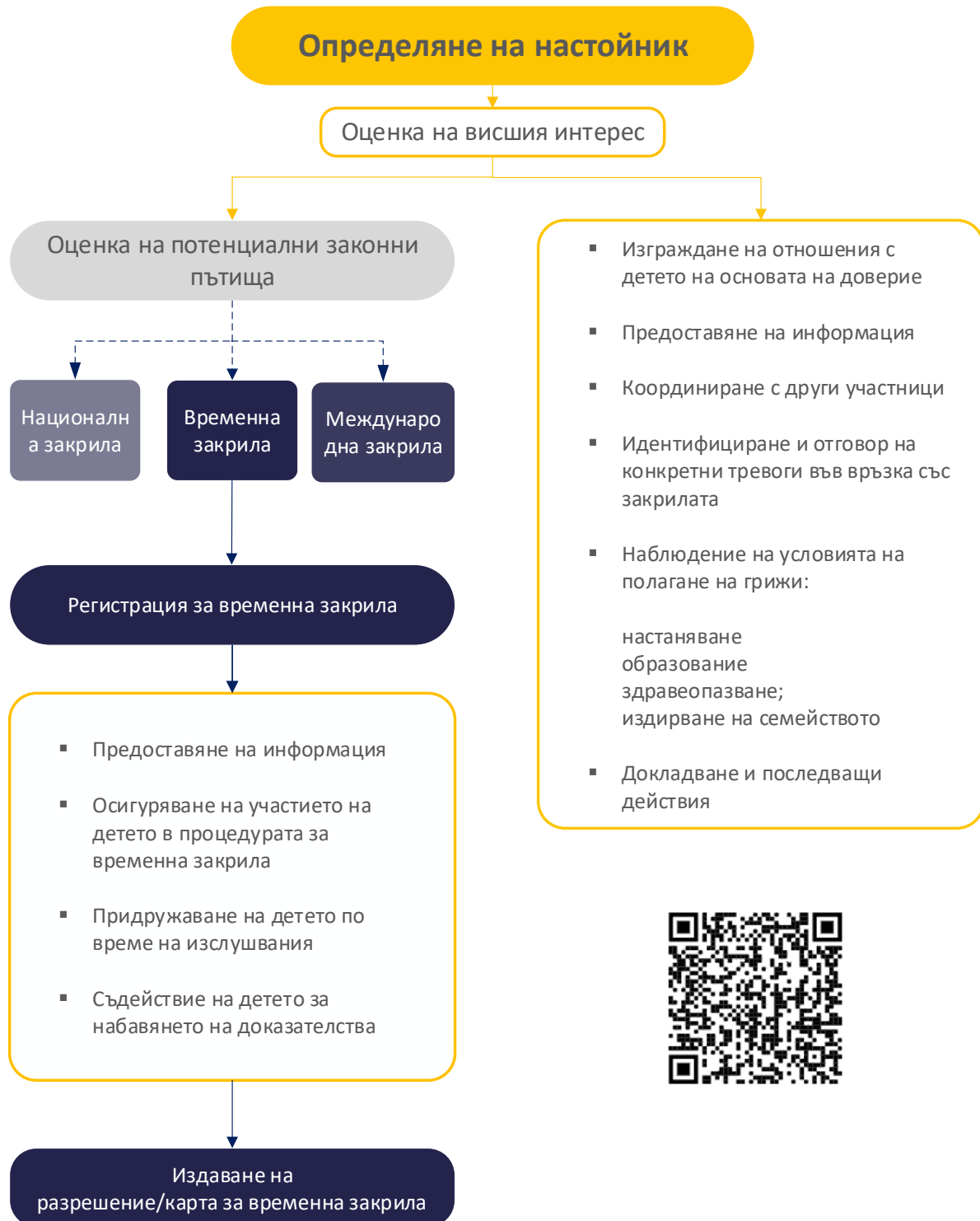
Организации на гражданското общество

Missing Children Europe, [Practical guidance on preventing and responding to trafficking and disappearances of children in migration](#) (Изчезнали деца в Европа, „Практически насоки за предотвратяване и реагиране на трафик и изчезвания на деца мигранти“), 2019 г.

Proguard, [Durable solution: integration in the receiving country \(Трайно решение: интеграция в приемащата държава\)](#).

4.1. Работен процес на ролята на настойника в контекста на временната закрила

Publications Office
of the European Union

